

Innst. O. nr. 7

(2002-2003)

Innstilling til Odelstinget fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen

Ot.prp. nr. 72 (2001-2002)

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (Om skolemiljøet til elevene)

Til Odelstinget

1. SAMMENDRAG

Proposisjonen er en oppfølging av Stortingets vedtak 18. mai 2000 om å få lovfestet arbeidsmiljøbestemmelser for elever. Departementets lovforslag har som mål å forebygge og bedre forhold som innvirker på elevenes fysiske og psykososiale skolemiljø. Skolen plikter å ta stilling til slike forhold. Brukermedvirkning og klagerett er styrket i forslaget. Skolemiljøet blir i siste instans underlagt statlig tilsyn.

Bestemmelsene om elevenes skolemiljø foreslås hjemlet i et nytt kapittel 9 a i opplæringsloven, ikke i arbeidsmiljøloven. Kravene gjelder alle grunnskoler og videregående skoler, samt godkjente private grunnskoler. Forholdet til privatskolene vil bli behandlet i en egen lovsak. Loven gjelder også skolefritidsordningen. Det er lagt inn en forskriftshjemmel som ikke bare gjelder elevenes skolemiljø, men også trygghet under skoleskysse.

Departementet foreslår som et overordnet krav i loven at skolen skal ha et fysisk og psykososialt miljø som har tilfredsstillende virkninger for elevenes helse, trivsel og læring. Med tilfredsstillende menes at skolemiljøet ikke skal forårsake eller forsterke helseplager eller mistrivsel, og heller ikke ødelegge, hindre eller forstyrre læringen. Det kan ikke dispenseres fra bestemmelsen.

Det fysiske skolemiljøet forutsettes å være i samsvar med anbefalte faglige normer til enhver tid. Der-

som det på et område er avvik fra fagmyndighetenes norm, må skolen dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillende virkning for elevenes helse, trivsel og læring. Departementet bruker termen "tilfredsstillende" som er kjent for kommunene fra forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler, fra plan- og bygningsloven og annen HMS-lovgivning.

Departementet understreker at prinsippet om universell utforming er viktig og skal følges ved nybygg og påbygg. Men prinsippet bør ikke uten nærmere utredning av konsekvensene lovfestes som et absolutt krav overalt.

Lovutkastet pålegger skolen å drive et kontinuerlig og systematisk arbeid for å oppfylle kravene til skolemiljøet. Dette arbeidet skal omfatte alt fra renhold til å forebygge mobbing slik at den enkelte kan oppleve trygghet og sosial tilhørighet. Det foreslås å lovfeste at skolens tilsatte snarest skal foreta undersøkelser og varsle skoleledelsen, dersom de får kunnskap eller mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, diskriminering, vold eller rasisme. Pålegget gjelder alle tilsatte. Er det nødvendig eller mulig, skal de selv gripe direkte inn.

Departementet ønsker å styrke elevenes og foreldrenes mulighet til å bli hørt. Skolen pålegges å ta stilling til en oppfordring fra en elev eller foresatt om tiltak for å rette på inneklimate eller andre forhold ved skolemiljøet. Passivitet fra skolens og kommunens side skal ikke lenger hindre klagerett. Om skolen ikke tar stilling til en sak innen rimelig tid, kan det klages etter bestemmelsene i forvaltningsloven som om det var gjort enkeltvedtak.

Departementet vil styrke grunnlaget for elevdeltakelse i skolemiljøarbeidet. Elevene skal engasjeres i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet med internkontroll, f.eks. regler for sosial atferd. Elevrådet skal kunne oppnevne egne skolemiljørepresentanter.

tanter. Disse skal fungere som talspersoner for elevene i skolemiljø saker. Skolemiljørepresentantene skal også kunne møte og tale i arbeidsmiljøutvalget når saken angår elevenes skolemiljø. Departementet foreslår lovfestet rett til informasjon, opplæring og fritak fra undervisningstimer i den forbindelse.

Departementet foreslår å lovfeste skolens informasjonsplikt. Elevråd, foreldreråd, samarbeidsutvalg og skoleutvalg skal holdes løpende underrettet om alle forhold - hendelser, planer og vedtak - som har vesentlig betydning for skolemiljøet. Disse rådene og utvalgene skal så tidlig som mulig tas med i planleggingen og gjennomføringen av miljøtiltak ved den enkelte skole. De har rett til å få framlagt dokumentasjon for skolens arbeid med skolemiljøet, og rett til å uttale seg og komme med forslag i alle saker som har betydning for skolemiljøet. Departementet foreslår også å lovfeste at elever og foreldre snarest mulig skal varsles dersom skolen blir klar over forhold som kan ha negativ virkning for elevenes helse.

Departementets forslag åpner for direkte statlig tilsyn med elevenes skolemiljø. Departementet ønsker å beholde et kommunalt primærttilsyn med skolemiljøet etter forskriften om miljørettet helsevern i barnehager og skoler. Det statlige tilsynet er ment å fungere mest som en etterprøvnings- og kontrollinstans, som konsentrerer seg om kommuner og skoler der problemene er størst, og som driver rettledning. Departementet vil i samarbeid med Helsedepartementet se nærmere på arbeidsdelingen mellom kommunalt og statlig tilsyn.

Departementets forslag legger ingen nye økonomiske plikter på kommunene og fylkeskommunene, ettersom lovutkastet ikke innebærer innholdsmessig endring av dagens krav til det fysiske og psykososiale skolemiljøet eller nye standardkrav til skolebygg.

2. KOMITEENS MERKNADER

2.1 Generelt

Komiteen, medlemmene fra Høyre, Ine Marie Eriksen, Jan Olav Olsen, Raymond Robertsen og Søren Fredrik Voie, fra Arbeiderpartiet, Vidar Bjørnstad, Eva M. Nielsen og Karita Bekkemellem Orheim, fra Fremskrittspartiet, Harald Espelund og Jan Koløy, fra Sosialistisk Venstreparti, Lena Jensen og lederen Rolf Reikvam, fra Kristelig Folkeparti, Arne Lyngstad og Elsa Skarbøvik, fra Senterpartiet, Rune J. Skjælaaen, fra Venstre, Trine Skei Grande, og representanten Jan Simonsen, mener det er positivt at Regjeringen har lagt fram forslag om å sikre elevenes skolemiljø gjennom lovfestede rettigheter. Gode lovbestemmelser er en

viktig forutsetning for å sikre elever et tilfredsstillende arbeidsmiljø på skolen.

Komiteen konstaterer at både det fysiske og det psykososiale miljøet i skolen er av stor betydning for elevenes helse, trivsel og læreevne. Komiteen er tilfreds med at de nye lovreglene slår fast at skolemiljøet ikke skal forårsake eller forsterke helseplager eller mistrivsel, eller ødelegge, hindre eller forstyrre læringen. Dette kravet gjelder både det fysiske og psykososiale miljø, og gjelder uavhengig av skolens økonomiske stilling. Komiteen er også tilfreds med at det statlige tilsynet med skolemiljøet blir styrket.

Komiteen ser med bekymring på undersøkelser som viser at norske skolebygg langt fra tilfredsstiller kravene til et forsvarlig skolemiljø. Dette til tross for at Forskrift om miljørettet helsevern trådte i kraft 1. januar 1996, og at alle virksomheter skulle vært godkjent etter denne forskriften innen utgangen av 1998. Skolebyggenes tilstand og utforming har stor betydning for elevenes helse, trivsel og læreevne. Det er derfor alarmerende at Norsk forum for bedre innemiljø for barn anslår at om lag halvparten av norske skoler ikke tilfredsstiller kravene til forsvarlige skolebygg og inneklime.

Komiteen peker på at barn og unge tilbringer store deler av sin tid i en skole der oppholdet er obligatorisk, ikke valgfritt. Elevene bruker langt mer tid på skolen nå enn tidligere. Mens sjuåringer for en generasjon siden var på skolen rundt tre timer daglig, er nå barn fra 5-6-års alderen på skoleområdet i ni timer per dag.

Komiteen vil fastslå at skoleelever må ha minst like klare rettigheter til et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø som voksne arbeidstakere. Komiteen mener at alle elever i Norge skal sikres et skolemiljø og en opplærings situasjon som er helsemessig forsvarlig, fremmer sosial trygghet og trivsel, og gir gode betingelser for læring.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og representanten Simonsen, legger til grunn Innst. O. nr. 41 (2001-2002) om Dokument nr. 8:1 (2001-2002), der kommunalkomiteens flertall skriver:

"Etter flertallets mening er det tre prinsipper som må ligge til grunn for at arbeidsmiljøbestemmelser skal ha effekt: Bestemmelsene må inneholde konkrete bestemmelser om det fysiske og psykososiale arbeidsmiljø, de må inneholde en medvirkningsordning og de må inneholde bestemmelser om en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet. Flertallet mener disse prinsipper må legges til grunn ved utarbeidelsen av bestemmelser for elever og studenter."

Flertallet viser til at det her blir understreket fra flertallets side at Regjeringens fremlegg til ny lov som omhandler elevenes skolemiljø skulle inneholde bestemmelser om en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet. Etter flertallets oppfatning har ikke Regjeringen fulgt opp merknaden fra kommunalkomiteens flertall bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet i Innst. O. nr. 41 (2001-2002).

Komiteen mener at foreldremedvirkning, på lik linje med elevmedvirkning, er viktig i arbeidet for å sikre elevene et godt skolemiljø. Komiteen viser til et sterkt engasjement fra foreldre og elever når det gjelder framdrift og utforming av elevenes skolemiljø.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen ønsker å styrke elever og foreldres innflytelse i skolen, og ser dette som en viktig del av arbeidet for å skape bedre arbeidsmiljø for elevene. Selv om foreslått endring i lovgivning vil bedre elevers og foreldres innflytelse vil det etter disse medlemmers mening fortsatt være behov for et uavhengig ombud.

Disse medlemmer fremsetter derfor følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget om opprettelse av et politisk og departementalt uavhengig ombud for grunnskolen og den videregående opplæring med ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettssikkerhet knyttet til opplæring og opplæringens kvalitet."

Komiteen mener at det er viktig å se helhetlig på elevenes skolehverdag, og mener at det er positivt at Regjeringen foreslår at skolemiljølovgivningen også skal omfatte skolefritidsordningen. Høsten 2002 hadde omkring 128 500 småskolebarn plass i SFO. Komiteen har merket seg at Regjeringen går inn for en særskilt forskriftshjemmel til reglene om skoleskyss i opplæringslovens kapittel 7, og er enig i at det i denne sammenheng legges til grunn at elevene har krav på vern bl.a. mot skader og mobbing under skoleskyssen.

Komiteen foreslår å endre lovutkastet under § 7 slik at "Departementet kan gi" endres til "Departementet gir" nærmere forskrifter om elevenes trygghet under skoleskyssen.

Komiteen foreslår å endre lovutkastet slik at § 9a-1 Generelle krav, lyder:

"Alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at elevenes individuelle rettigheter til et godt fysisk og psykososialt skolemiljø, som fremmer helse og læring, er viktig. Skolemiljøet skal være fritt for mobbing og vold, rasisme og annen krenkende atferd. Ved at elevene får lovfestet en individuell rettighet sikres de klageadgang. Disse medlemmer vil understreke at forskriftene må utarbeides i samsvar med dette og viser til innstillingen fra kommunalkomiteen (Innst. O. nr. 41 (2001-2002)), der et flertall påpeker behovet for konkrete bestemmelser om det fysiske og psykiske arbeidsmiljø.

Disse medlemmer viser til at mange instanser ønsker individuelle rettigheter for elevene, slik at det blir stadfestet at elevene har krav på tilsvarende vern som arbeidstakerne. Disse medlemmer vil understreke at dette må ses i sammenheng med at det nå kommer et eget kapittel om skolemiljø som gir en klarere ansvarsfordeling.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen vil understreke viktigheten av å gi den enkelte elev individuelle rettigheter knyttet til skolemiljø uavhengig av hvilken lov rettighetene for skolemiljøet legges inn i. Etter disse medlemmers oppfatning må lovverket gi eleven individuelle rettigheter som også kan benyttes i eventuelle klagesaker. Disse medlemmer understreker at forskriften må utformes slik at elevenes individuelle rettigheter klart fremgår.

2.2 Skolebygg

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og representanten Simonsen, viser til det omfattende forfallet på mange norske skolebygg.

Flertallet viser til den låneordning på 15 mrd. kroner som ble etablert i statsbudsjettet for 2002 og som er forutsatt brukt over åtte år. Flertallet er bekymret over at Regjeringen i forslag til statsbudsjett for 2003 har redusert lånerammen fra 2 til 1 mrd. kroner. Flertallet er også bekymret over signaler om at mange kommuner som har behov for opprustning av skolebygg, pga. sin økonomiske situasjon velger ikke å søke om slike lån. Resultatet er at det går alt for sent å gjennomføre helt nødvendig bygningsmessig utbedring og opprustning.

Flertallet går derfor inn for å endre lovutkastet slik at det i § 9a-2 skal hete at det fysiske miljøet skal (ikke bør) være i samsvar med de faglige normene som fagmyndighetene til enhver tid anbefaler.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre konstaterer at spørsmålet om fastsettelse av lånerammen til opprustning av skolebygg blir behandlet i forbindelse med forslaget til statsbudsjett for 2003. Disse medlemmer finner derfor ingen grunn til å gå nærmere inn på bevilgningsspørsmålet i forbindelse med foreliggende lovproposisjon, men vil understreke at rammen på 15 mrd. kroner over en periode på 8 år ligger fast. Disse medlemmer slutter seg for øvrig til følgende forutsetninger for ordningen - trukket opp av regjeringen Stoltenberg i budsjettproposisjonen for 2002 (St.prp. nr. 1 2001-2002):

"Kommunesektoren skal framleis ha det fulle ansvaret for både vedlikehold, opprusting og utbygging av skoleanlegg. Finansieringsordninga skal være avgrensa i tid og omfang."

Disse medlemmer fremmer for øvrig proposisjonens forslag til § 9a-2:

"§ 9a-2 andre ledd første punktum skal lyde:

Det fysiske miljøet i skolen bør vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler."

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet mener at skolebyggenes tilstand utgjør et sentralt moment i skolemiljøet til elevene.

Disse medlemmer mener det er behov for å få en grundig kartlegging av standarden til offentlige skolebygg.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen (innen Revidert nasjonalbudsjett 2003) komme tilbake med en situasjonsrapport om behovet for oppgradering, rehabilitering samt oppføring av nybygg, for offentlige grunnskoler og videregående skoler."

Disse medlemmer viser til at det våren 1999 ble vedtatt at det skulle opprettes et nasjonalt fagråd for innelima og læringsmiljø, jf. Innst. S. nr. 214 (1998-1999). Disse medlemmer viser også til at intensjonen med dette fagrådet er å bistå departementet i veiledning av kommuner og brukergrupper av skoler og barnehager. Disse medlemmer mener at dette er viktig i forhold til å bidra til at kommunene utvikler og driver fullt forsvarlige skoleanlegg i forhold til bestemmelsene om elevenes skolemiljø. Disse medlemmer mener også at fagrådet vil kunne spille en sentral rolle, slik at fagområdet blir gjort tilgjengelig for brukerne.

Disse medlemmer foreslår derfor følgende:

"Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt fagråd for innelima og læringsmiljø."

Disse medlemmer legger vekt på at elever skal sikres et godt skolemiljø. På bakgrunn av dette fremmes følgende endring i andre ledd i § 9a-2:

"§ 9a-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dersom enkelte miljøtilhøve avviker frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel ikkje har ein dårligare verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane enn dersom dei faglege normene hadde vore fulgte."

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og representanten Simonsen vil understreke viktigheten av at opprustningen av skolebyggene må skje raskere enn det Regjeringen har lagt opp til. Etter disse medlemmers oppfatning har ikke kommunene sørget godt nok for at vedlikeholdet ved skolene har vært prioritert. Et godt læringsmiljø er etter disse medlemmers syn også til en viss grad påvirket av elevenes fysiske omgivelser, og det er derfor viktig at staten nå kommer inn og tar ansvar. Etter disse medlemmers oppfatning vil en midlertidig statlig overtakelse av skolebyggene bidra til at staten må ta større ansvar for elevenes fysiske læringsmiljø, og ansvaret er klart plassert.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen snarest fremme forslag om midlertidig statlig overtagelse av alle skolebygg for å sikre hurtig fremdrift i arbeidet med å gjennomføre nødvendig opprustning av skolebygg slik at elever i skolen får et fullt ut tilfredsstillende fysisk arbeidsmiljø."

Disse medlemmer viser til at når mange skolebygg fortsatt ikke er godkjent etter forskriftene, skyldes dette at kommunen har en dobbeltrolle som tilsynsmyndighet og skoleeier. I mange kommuner har et flertall i kommunestyret valgt å utsette nødvendig opprustning av skolebygg med henvisning til kommunens vanskelige økonomi. Etter disse medlemmers mening understreker dette at for å sikre gjennomslagskraft av den lovendring som ligger i saken, er det avgjørende at det også fattes vedtak om et selvstendig og uavhengig tilsyn med klare og sterke sanksjonsmidler.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti understreker at både elever og foreldre skal være representert i fagrådet for innelima og læringsmiljø.

Disse medlemmer viser til at ingeniørfirmaet Multiconsult våren 2002 vurderte norske skolebygg på vegne av KS, og regnet ut at det om lag ville koste 40 mrd. kroner å oppgradere disse til en standard slik at skolene skal kunne ivareta krav i lov og forskrifter. Konklusjonen var at de kommunale skolebyggene har en ekstremt lav standard sammenlignet med andre offentlige bygg.

Disse medlemmer viser til at det i 2002 ble etablert en statlig låneordning for opprustning av skolebygg der kommunene og fylkene selv må ta opp lånet og betale avdrag, mens staten kompenserer for renteutgiftene. Disse medlemmer ser med bekymring på at det fortsatt er mange kommuner som ikke har søkt om rentestøtte fra staten. Man har fått tilbakemeldinger om at det er mange kommuner som ikke har råd til å ta opp lånene, selv om de får rentekompensasjon, fordi de ikke en gang har råd til å betale avdragene. Disse medlemmer påpeker at konsekvensen av dette er at mange kommuner i realiteten ikke kan benytte seg av ordningen. Disse medlemmer mener at staten må ta ansvar og gå mer aktivt inn og støtte opprustning av skolebygg gjennom en statlig tilskuddsordning. Kommunene må få refundert utgifter til oppgradering av skolebygg etter samme modell som ble brukt ved bevilgingene til Reform 97.

Universell utforming

Komiteen ser det som positivt at Regjeringen slår fast at alle nybygg og påbygg skal utformes etter prinsippet om "universell utforming". I stedet for spesielle innretninger for funksjonshemmede, skal man sørge for at skoleanleggene bygges slik at de kan benyttes av alle mennesker, uten behov for tilpasninger.

Komiteen mener prinsippet om universell utforming er nødvendig for å sikre alle elever tilgjengelighet til skoleanlegget og er tilfreds med at Regjeringen legger dette prinsippet til grunn ved nybygg og påbygg.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, ser at det vil ha uforholdsmessige økonomiske og andre konsekvenser å gi alle eksisterende skoleanlegg universell utforming, f.eks. vil verdifulle eldre skolebygg i konsekvens kunne komme til å måtte rives. Flertallet mener ressursene heller bør settes inn på å sikre tilgjengeligheten for funksjonshemmede med bygningsmessige tilpasninger når skolebygg rehabiliteres. Flertallet forutsetter at dette også skal gjelde når staten gir rentefrie lån til rehabilitering.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet og representanten Si-

mønsen anbefaler at prinsippet om universell utforming bør slås fast i opplæringsloven. Eksisterende skolebygg og uteareal i tilknytning til skoler bør etter hvert søkes tilpasset for å tilfredsstille dette kravet på en god måte innenfor akseptable økonomiske rammer. Disse medlemmer forutsetter at departementet vurderer dette nærmere.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at prinsippet om universell utforming bør slås fast i opplæringsloven. Også eksisterende skolebygg og utearealer i tilknytning til skolene bør etter hvert oppgraderes til å tilfredsstille dette kravet.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"§ 9a-2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Skolen skal innreiast etter prinsippet om universell utforming."

"Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan for oppgradering av eksisterende skolebygg etter prinsippet om universell utforming."

2.3 Det psykososiale miljøet

Komiteen mener at alle elever har rett til et skolemiljø fritt for mobbing, vold, seksuell trakassering, rasisme og annen krenkende atferd. Komiteen er positiv til at lovforslaget fra Regjeringen inkluderer det psykososiale miljøet, og at lovforslaget presiserer plikten skolen har til å aktivt og systematisk jobbe for å fremme et godt psykososialt miljø. Forslaget fra Regjeringen slår også fast plikten skolens ansatte har til å undersøke, varsle om og eventuelt gripe inn, dersom det foreligger mistanke om at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger. Videre mener komiteen det er bra at lovforslaget gir skolen plikt til raskt å behandle henvendelser fra elever eller foreldre om tiltak som gjelder det psykososiale miljøet, og at det kan klages etter bestemmelsene i forvaltningsloven også dersom skolen ikke tar stilling i saken.

Komiteen viser til at det er viktig med elevmedvirkning i arbeidet for et godt psykososialt miljø, fordi det er elevene selv som best kjenner forholdene, og som har mest kunnskap om hvilke ulike problemer elevgruppen sliter med. Samtidig er det viktig at læreren tar ansvar og har kompetanse på området.

Komiteen understreker skoleeiers, skoleledelsens og lærernes ansvar for å avdekke, motvirke og stoppe mobbing.

Komiteen viser til at undersøkelser tyder på at mobbing er et økende problem i norske skoler. En undersøkelse gjennomført av professor Olweus fra 2001 tyder på at 15 pst. av elevene på barnetrinnet og

8 pst. på ungdomsskolen var utsatt for regelmessig mobbing. Samme undersøkelse anslo at ca. 100 000 elever i norsk grunnskole var innblandet i regelmessig mobbing, som offer, mobber eller begge deler.

Komiteen viser til nye tall fra Senter for adferdsforskning i Stavanger, som konkluderer med at mobbing i grunnskolen har økt med 70 pst. på seks år.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, viser til arbeidet for et godt læringsmiljø. Dette er av avgjørende betydning for bekjempelse av mobbing. Her må det legges vekt på samarbeid og samordning mellom tiltak og programmer, og mellom nasjonale, regionale og lokale parter. Flertallet ser det som positivt at Læringscenteret utarbeider en veiledning om arbeidet med sosial kompetanse for å bistå skoleeierne og skolene. I dette ligger det at skolens ledelse og lærerne må fremstå som tydelig voksne med vilje til å følge opp tiltak for et godt læringsmiljø, og jevnlig ta det opp til drøfting med elevene. I praksis vil dette si at hele skolesamfunnet må ha en felles strategi for å skape det gode læringsmiljøet der verken mobbing, vold, rasisme eller annen krenkende atferd blir godtatt.

Flertallet viser også til at Læringscenteret ved siden av Olweus-programmet vil få i oppdrag å følge opp andre gode programmer med dokumentert effekt mot mobbing og sørge for at skolene kan benytte seg av disse. Eksempler på slike program er "Det er mitt valg" fra Lion's Quest, "Kreativ problemløsning i skolen" (KREPS) og "Steg for steg".

Flertallet vil også framheve betydningen av et godt skolereglement, og viser til at Læringscenteret vil få i oppdrag å utvikle gode råd til skolene for utforming og iverksetting av ordensreglement for å forhindre mobbing og annen problematferd. Skolene vil også kunne gjøre seg nytte av erfaringer fra andre steder gjennom nettstedet som opprettes av Læringscenteret.

Flertallet vil understreke betydningen av at elevene trekkes inn i arbeidet mot mobbing, for eksempel gjennom elevråd og elevarbeid. Flertallet viser til at elevene på ungdomstrinnet og i videregående opplæring på nettstedet Elevinspektørene kan evaluere fag og trivsel og bidra til at skolene kan forebygge og iverksette tiltak.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet vil understreke betydningen av å styrke det forebyggende arbeidet mot mobbing og legge til rette for at alle skoler skal kunne delta i programmer mot mobbing. Disse medlemmer mener derfor at alle skoler innen utgangen av skoleåret 2003/2004 skal tilbys mobbeprogram vederlagsfritt.

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle skoler innen utgangen av skoleåret 2003/2004 skal tilbys mobbeprogram vederlagsfritt."

Disse medlemmer mener at forebyggende arbeid blant ungdom mot mobbing, vold og rusmisbruk er av sentral betydning. Disse medlemmer vil presisere at det i arbeidet mot mobbing er viktig også å trekke inn interesseorganisasjoner, slik at arbeidet mot mobbing får en bred front. Disse medlemmer viser for øvrig til stiftelsen MOTs holdningsskapende arbeid for å redusere mobbing, vold og rusmisbruk, blant annet gjennom skolebesøk, skolerling av instruktører, og samarbeid med idrettslag, kommuner og næringsliv.

Disse medlemmer viser til at forskning har avdekket at skoler med høy elevmedvirkning viser lav forekomst av mobbing, og at dette har positiv innvirkning på læringsmiljøet. Disse medlemmer mener at det forebyggende arbeidet i større grad må fokusere på elevmedvirkning, og at innsatsen mot mobbing må intensiveres blant elever og elevråd. Det er viktig at elever blir aktivt deltakende både i idévirksomhet og utforming av det forebyggende arbeidet mot mobbing.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen er bekymret over at mobbing har stort omfang i norsk skole og at mobbing øker. Disse medlemmer viser til at opplæringsloven i dag har bestemmelser om ordensreglement. Handlingsrommet som ligger i et slikt reglement må brukes. Disse medlemmer mener at skoleeier, skoleledelse og lærere må utvise langt større aktivitet i bekjempelse av mobbing. Disse medlemmer vil understreke at skoleeier, skoleledelse og den enkelte lærer har et felles og selvstendig ansvar til å bekjempe mobbing. Etter disse medlemmers oppfatning hjelper det ikke å gjennomføre diverse mobbeprogrammer i skolen uten at de voksne aktørene i skolehverdagen opptrer aktivt og ansvarsbevisste i forhold til mobbing. Disse medlemmer understreker at nulltoleranse bør gjelde gjennom skolens ordensreglement og at avvik må medføre tydelig og kontant reaksjon.

Disse medlemmer viser til at arbeidet for å bekjempe mobbing i skolen må foregå på mange fronter og på mange måter. Sanksjonstiltak for tilsynsmyndighet er viktig.

Det er videre av betydning at lovverket som i dag foreligger, inkludert straffeloven, utnyttes på en hensiktsmessig måte. Disse medlemmer vil i den sammenheng peke på straffelovens § 246 om ærekrenkelse.

2.4 Elevmedvirkning

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og representanten Simonsen, er svært opptatt av brukermedvirkning fra elever og foreldre. Flertallet mener at elever og foreldre skal få økt innflytelse over skolehverdagen. Flertallet viser til at i samarbeidsutvalg og skoleutvalg er elever og foreldre i mindretall. Flertallet mener det er viktig at elever og foreldre er i flertall i spørsmål knyttet til skolemiljø.

Flertallet mener at det skal være et skolemiljøutvalg ved alle skoler som skal arbeide for et godt arbeidsmiljø i virksomheten. Samarbeidsutvalget og skoleutvalget kan være utgangspunkt for dette, men må endres i sammensetning slik at brukerne, elevene og foreldrene er i flertall.

Eleverrådet skal oppnevne skolemiljørepresentanter til å ivareta elevenes interesser overfor skolen og myndighetene. Elevene skal ha tale-, forslags- og stemmerett i saker som vedkommer skolemiljø. Elevene deltar også i planleggingen og gjennomføringen av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet ved skolen i den grad det vedkommer skolemiljøet for elevene. Skolemiljørepresentantene har rett til den informasjon som trengs for oppdraget så langt informasjonen ikke er omfattet av taushetsplikt etter lover eller forskrifter. Elevenes skolemiljørepresentanter har rett til den opplæring og det fritak fra undervisningstimer som trengs for å skjøtte oppgavene sine.

I grunnskolen skal foreldreutvalget oppnevne foreldrenes representanter i skolemiljøutvalget.

Flertallet fremmer derfor følgende utkast til vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med forslag innen utgangen av mars 2003 om sammensetning og organisering av skolemiljøutvalg."

2.5 Tilsynsordning

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen, mener at tilsynsfunksjonen spiller en sentral rolle i ivaretagelse og sikring av elevenes skolemiljø. Flertallet har merket seg flere høringsuttalelser som mener at dagens regelverk i forhold til tilsyn trenger ytterligere avklaring. Flertallet vil også vise til høringsuttalelsen til Foreldreutvalget for grunnskolen om at tilsynsfunksjonen må legges til en instans utenfor kommunen. Flertallet mener at ansvaret for tilsyn bør legges til en statlig instans, som i stor grad vil sikre uavhengighet og klare ansvarslinjer. Et slikt tilsyn må ses i nær sammenheng med tilgang til sanksjonsmyndighet.

Flertallet mener at et effektivt og kompetent tilsyn er avgjørende for å sikre barns rett til et godt fysisk og psykososialt skolemiljø. Et nødvendig premiss for at denne oppgaven skal bli ivaretatt på en god måte, er at tilsynsorganet ikke må være forbundet med eier av virksomheten. Flertallet mener videre at tilsynsorganet må ha kompetanse på aktuelle fagområder i skolen. Flertallet understreker at tilsynsorganet også må ha sanksjonsmuligheter som er tilpasset de hensynene det skal ivareta.

Flertallet ber om at Regjeringen, med disse prinsipper til grunn, kommer tilbake med forslag til et uavhengig statlig tilsyn. Flertallet mener at denne funksjonen skal ivaretas av eksisterende statlig organ.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende utkast til vedtak:

"Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av mars 2003 komme tilbake til Stortinget med forslag om et uavhengig offentlig tilsyn med sanksjonsmyndighet."

Flertallet legger til grunn at dette tilsynet skal påse at elevene sikres et skolemiljø som fremmer helse, trivsel og gode sosiale og miljømessige forhold, samt forebygger sykdom og skade, og at skoleeierne følger opp sitt ansvar for elevenes skolemiljø.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen vil understreke at Arbeidstilsynet bør inneha funksjonen som uavhengig tilsynsorgan.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener at tilsynet med lovbestemmelser om elevenes skolemiljø skal føres av et uavhengig, statlig organ med sanksjonsmyndighet. Disse medlemmer viser til at Regjeringen foreslår å overlate primærtilsynet til kommunene, med et statlig tilsyn som en etterprøvings- og kontrollinstans. Etter disse medlemmers mening vil dette være en svært uheldig løsning. Det overlater primærtilsynet med oppfølgingen av lovverket til kommunene, som er de som er regulert av loven. En slik todelt modell vil også kunne føre til uklare ansvarsforhold mellom de to tilsynsnivåene.

Disse medlemmer mener derfor at Arbeidstilsynet bør fungere som tilsynsorgan for lovverket om elevenes skolemiljø. Med Arbeidstilsynet vil man få et uavhengig, statlig tilsyn utført av et organ som allerede besitter solid faglig kompetanse på området. Arbeidstilsynet har allerede et etablert system for håndheving og kontroll, og kompetanse til å gi pålegg om retting og til å stanse virksomheten dersom det foreligger overhengende fare. Dette etablerte til-

synsorganet vil raskt kunne iverksette et effektivt tilsyn med elevenes arbeidsmiljø. Disse medlemmer understreker at Arbeidstilsynet ved en slik utvidet funksjon må få styrket sine ressurser og sin kompetanse på spørsmål som er spesielle for elevers arbeidsmiljø, ikke minst når det gjelder psykososiale spørsmål.

2.6 Plassering i lov

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre, vil understreke betydningen av lovfestede arbeidsmiljøbestemmelser for elever. Flertallet mener imidlertid at det er et viktig argument mot å regulere skolemiljøet gjennom arbeidsmiljøloven at denne loven i utgangspunktet regulerer forholdet mellom to parter i arbeidslivet. Elevene er ikke part i selve arbeidsavtalen, men brukere av de tjenestene som partene tilbyr.

Flertallet legger vekt på at lovverket blir mer oversiktlig og lettere tilgjengelig for brukerne dersom lovteksten blir plassert der den er i nært slektskap med andre relevante lover innenfor skolesektoren. Flertallet er derfor enig i Regjeringens forslag om å innarbeide skolemiljøbestemmelsene i opplæringsloven, som et eget kapittel. Dette må innebære konkrete bestemmelser om det fysiske og psykososiale miljø, en medvirkningsordning og bestemmelser om en uavhengig tilsynsordning med sanksjonsmyndighet, for å ha effekt.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Simonsen viser til merknadene nedenfor og fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen legge frem sak hvor arbeidsmiljøloven (lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.) gjøres gjeldende for elevene i grunnskolen og videregående skole, og der Arbeidstilsynet fungerer som tilsynsorgan. Loven med forskrifter skal være virksom fra august 2003."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen mener at bestemmelser om elevers arbeidsmiljø bør plasseres i arbeidsmiljøloven, slik at denne med nødvendige justeringer og tilpasninger gjøres gjeldende for elever i grunnskolen og i videregående skole. I denne tilpasning må det tas hensyn til at de fleste elever i skoleverket er barn og derved i juridisk sammenheng også umyndige personer.

Disse medlemmer finner det likevel naturlig - og viktig - at alle som arbeider i skoleverket blir

underlagt samme lov og samme tilsynsmyndighet når det gjelder arbeidsmiljø.

Disse medlemmer understreker at tilpasning må skje slik at aktsomhetsplikten omtalt i Regjeringens forslag i tilknytning til det psykososiale miljøet kommer klart frem.

Disse medlemmer understreker også nødvendigheten av at det etableres arbeidsmiljøutvalg på skolene der elever og foreldre velger representanter til utvalget.

Disse medlemmer legger også til grunn at tilsyn blir utført av ett organ og at dette organet ligger utenfor kommunesektor for å sikre uavhengighet fra kommunene som i dag er dominerende skoleeier.

Disse medlemmer finner det derfor naturlig - og riktig - at Arbeidstilsynet som i dag fører tilsyn med at bestemmelsene i arbeidsmiljøloven blir fulgt, også får tilsynsmyndighet for regelverket som skal gjelde for elever i skolen.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener skoleelever skal ha individuelle rettigheter til et godt arbeidsmiljø, både fysisk og psykososialt, som er minst like forpliktende som rettighetene voksne arbeidstakere har i dag. Etter disse medlemmers mening vil Regjeringens forslag om at lovbestemmelser om elevenes skolemiljø skal legges inn i opplæringsloven, og at tilsynet skal deles mellom kommunene selv og fylkesmenne, ikke gi et godt nok vern for elever. Disse medlemmer mener den beste måten å sikre elevene like klare rettigheter som arbeidstakerne er å gjøre arbeidsmiljøloven (lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v.) med tilhørende forskrifter, gjeldende også for skoleelever, med unntak av lovens kapitler VIII-XIIB. På enkelte punkter må bestemmelsene i arbeidsmiljøloven tilpasses elevenes situasjon. Departementet må derfor fastsette forskrift om tilpasning av bestemmelsene for å ivareta elevenes behov.

Disse medlemmer mener at en innlemming av elevene i arbeidsmiljøloven vil bidra til å sikre at det finnes klare standarder for elevenes skolemiljø, uavhengig av skolens og kommunens budsjetter for øvrig. Arbeidsmiljølovens § 7 fastslår at "arbeidsmiljøet skal være fullt forsvarlig ut fra både en enkeltvis og en samlet vurdering av de faktorer i arbeidsmiljøet som kan ha innvirkning på arbeidstakernes fysiske og psykiske helse og velferd".

Disse medlemmer peker på at arbeidsmiljøloven i dag omfatter de ansatte på skolene. I spesielle tilfeller omfattes også elever av arbeidsmiljøloven. Dette gjelder for eksempel lærekandidater i bedrifter og elever som deltar i annen praktisk opplæring som kan innebære fare for liv eller helse. Disse medlemmer mener det vil være hensiktsmessig om alle

som har sitt daglige virke i skolen, omfattes av samme lov og tilsynsmyndighet. Ved å gjøre arbeidsmiljøloven og Arbeidstilsynet gjeldende også for elever, får man sett arbeidsmiljøet på skolen som en helhet.

Disse medlemmer erkjenner at elever og lærere ikke alltid vil ha samme interesser i arbeidsmiljøspørsmål, enten fordi de ikke berøres av de samme problemene, eller i tilfeller der det har oppstått konflikt mellom elever og lærere. Men med utgangspunkt i lovverket kan slike konflikter håndteres på samme måte som man i dag takler konflikter mellom ulike arbeidstakere.

Disse medlemmer understreker at ved en innlemmelse av elevene i arbeidsmiljøloven, må elevene gjennom forskrift sikres rett til medvirkning som tilsvarer den voksne arbeidstakere har.

Disse medlemmer viser til forslaget foran sammen med Fremskrittspartiet og representanten Simonsen om at arbeidsmiljøloven skal gjøres gjeldende. Inntil Regjeringen legger fram sak om å innlemme elevene i arbeidsmiljøloven, går disse medlemmer sammen med flertallet i komiteen om de endringer som er foreslått i denne komitéinnstillingen.

Utover bestemmelsene i arbeidsmiljøloven, mener disse medlemmer at arbeidsmiljøloven skal slå fast at alle skoler skal ha et miljøutvalg der elevene er representert gjennom valgte skolemiljørepresentanter, med tale-, forslags- og stemmerett i saker som angår skolemiljøet. Samarbeidsutvalget i grunnskolen og skoleutvalget i videregående skole kan få utvidet mandat til å fungere som miljøutvalg. Miljøutvalgene skal ha myndighet til å stenge skolene når skolemiljøet er av en slik standard at de utgjør en fare for elevenes helse. Elever som ikke er myndige, skal være fritatt for det juridiske ansvaret ved beslutningen om stenging av skoler. Elevene kan møte med inntil to skolemiljørepresentanter i utvalget. Elevenes skolemiljørepresentanter deltar i planleggingen og gjennomføringen av det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet ved skolen i den grad det vedkommer skolemiljøet for elevene. Skolemiljørepresentantene skal gis den informasjon som trengs for oppdraget, så langt informasjonen ikke er omfattet av taushetsplikt etter lover eller forskrifter. Skolemiljørepresentantene skal gis den opplæring og det fritak fra undervisningstimer som trengs for å skjøtte oppgavene sine.

I grunnskolen kan foreldreutvalget oppnevne skolemiljørepresentanter. Foreldrene kan møte med inntil to skolemiljørepresentanter i utvalget.

3. FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre:

Forslag 1

§ 9a-2 andre ledd første punktum skal lyde:

Det fysiske miljøet i skolen bør være i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen (innen Revidert nasjonalbudsjett 2003) komme tilbake med en situasjonsrapport om behovet for oppgradering, rehabilitering samt oppføring av nybygg, for offentlige grunnskoler og videregående skoler.

Forslag 3

Stortinget ber Regjeringen opprette et nasjonalt fagråd for inn klima og læringsmiljø.

Forslag 4

§ 9a-2 andre ledd andre punktum skal lyde:

Dersom enkelte miljøtilhøve avviker fra disse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel ikke har ein dårligare verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane enn dersom dei faglege normene hadde vore fulgte.

Forslag 5

Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle skoler innen utgangen av skoleåret 2003/2004 skal tilbys mobbeprogram vederlagsfritt.

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og representanten Simonsen:

Forslag 6

Stortinget ber Regjeringen legge fram sak hvor arbeidsmiljøloven (lov av 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø mv.) gjøres gjeldende for elevene i grunnskolen og videregående skole, og der Arbeidstilsynet fungerer som tilsynsorgan. Loven med forskrifter skal være virksom fra august 2003.

Forslag fra Fremskrittspartiet og representanten Simonsen:

Forslag 7

Stortinget ber Regjeringen fremme egen sak for Stortinget om opprettelse av et politisk og departementalt uavhengig ombud for grunnskolen og den vi-

deregående opplæring med ansvar for å ivareta den enkelte elevs rettssikkerhet knyttet til opplæring og opplæringens kvalitet.

Forslag 8

Stortinget ber Regjeringen snarest fremme forslag om midlertidig statlig overtagelse av alle skolebygg for å sikre hurtig fremdrift i arbeidet med å gjennomføre nødvendig opprustning av skolebygg slik at elever i skolen får et fullt ut tilfredsstillende fysisk arbeidsmiljø.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 9

§ 9a-2 tredje ledd andre punktum skal lyde:

Skolen skal innreiast etter prinsippet om universell utforming.

Forslag 10

Stortinget ber Regjeringen utarbeide en plan for oppgradering av eksisterende skolebygg etter prinsippet om universell utforming.

4. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til proposisjonen og merkningene ovenfor og råder Odelstinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

Vedtak til lov

om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa blir det gjort følgjande endringar:

§ 2-12 tredje ledd skal lyde:

For private grunnskolar gjeld også §§ 2-2, 2-5 første, andre, tredje og sjette leddet, 2-9, 2-10, 2-11, 8-2, 8-3, 8-4, 9-1, 9-2, 9-3, 9-4, 9-5, *kapittel 9a*, 10-1, 10-2, 10-6, 10-9, 11-1, 11-2, 11-3, 11-4, 11-7, 11-10, 14-1, 15-3 og 15-4.

§ 7-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Departementet gir nærmare forskrifter om tryggleiken til elevane under skoleskyssen.

Noverande § 7-1 tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 7-2 nytt andre ledd skal lyde:

Departementet gir nærmare forskrifter om tryggleiken til elevane under skoleskyssen.

Noverande § 7-2 andre ledd blir nytt tredje ledd.

Overskrifta til § 9-3 skal lyde:

§ 9-3. Utstyr

§ 9-3 første ledd første punktum og andre ledd blir oppheva.

Nytt kapittel 9a skal lyde:

Kapittel 9a Elevane sitt skolemiljø

§ 9a-1 Generelle krav

Alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring.

§ 9a-2 Det fysiske miljøet

Skolane skal planleggjast, byggjast, tilretteleggjast og drivast slik at det blir teke omsyn til tryggleiken, helsa, trivselen og læringa til elevane.

Det fysiske miljøet i skolen skal vere i samsvar med dei faglege normene som fagmyndighetene til kvar tid anbefaler. Dersom enkelte miljøtilhøve avvik frå desse normene, må skolen kunne dokumentere at miljøet likevel har tilfredsstillande verknad for helsa, trivselen og læringa til elevane.

Alle elevar har rett til ein arbeidsplass som er tilpassa behova deira. Skolen skal innreiast slik at det blir teke omsyn til dei elevane ved skolen som har funksjonshemmingar.

Dersom ein elev eller forelder, eller eit av råda eller utvala ved skolen der desse er representerte, ber om tiltak for å rette på fysiske miljøtilhøve, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

§ 9a-3 Det psykososiale miljøet

Skolen skal aktivt og systematisk arbeide for å fremje eit godt psykososialt miljø, der den enkelte eleven kan oppleve tryggleik og sosialt tilhør.

Dersom nokon som er tilsett ved skolen, får kunnskap eller mistanke om at ein elev blir utsett for krenkjande ord eller handlingar som mobbing, diskriminering, vald eller rasisme, skal vedkommande snarast undersøkje saka og varsle skoleleiinga, og dersom det er nødvendig og mogleg, sjølv gripe direkte inn.

Dersom ein elev eller forelder ber om tiltak som vedkjem det psykososiale miljøet, deriblant tiltak mot krenkjande åtferd som mobbing, diskriminering, vald

eller rasisme, skal skolen snarast mogleg behandle saka etter reglane om enkeltvedtak i forvaltningslova. Om skolen ikkje innan rimeleg tid har teke stilling til saka, vil det likevel kunne klagast etter føresegnene i forvaltningslova som om det var gjort enkeltvedtak.

§ 9a-4 Systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane (internkontroll)

Skolen skal aktivt drive eit kontinuerleg og systematisk arbeid for å fremje helsa, miljøet og tryggleiken til elevane, slik at krava i eller i medhald av dette kapitlet blir oppfylte. Skoleleiinga har ansvaret for den daglege gjennomføringa av dette. Arbeidet skal gjelde det fysiske så vel som det psykososiale miljøet.

§ 9a-5 Elevdeltaking i skolemiljøarbeidet

Elevane skal engasjerast i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske arbeidet for helse, miljø og tryggleik ved skolen. Skolen skal leggje oppgåver til rette for elevane etter kva som er naturleg for dei enkelte klassetrinna.

Elevrådet kan nemne opp skolemiljørepresentantar til å vareta elevane sine interesser overfor skolen og myndighetene i saker som har med skolemiljøet å gjere. Skolemiljørepresentantane deltek i planlegginga og gjennomføringa av det systematiske helse-, miljø- og tryggingsarbeidet ved skolen i den grad det vedkjem skolemiljøet for elevane.

Elevane kan møte med inntil to skolemiljørepresentantar i arbeidsmiljøutvalet der eit slikt er oppretta ved skolen i samsvar med lov 4. februar 1977 nr. 4 om arbeidervern og arbeidsmiljø m.v., når dette behandlar spørsmål som vedkjem skolemiljøet for elevane. Skolemiljørepresentantane har da talerett og rett til å få meininga si protokollert. Skolemiljørepresentantane skal ikkje vere til stades når utvalet behandlar saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter.

Skolemiljørepresentantane har rett til den informasjon som trengst for oppdraget, så langt informasjonen ikkje er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter.

Skolemiljørepresentantane har rett til den opplæring og det fritak frå undervisningstimar som trengst for å skjytte oppgåvene.

§ 9a-6 Informasjonsplikt og uttalerett

Samarbeidsutvalet og skoleutvalet, og dessutan elevrådet og foreldrerådet, skal haldast løpande un-

derretta om alle tilhøve - deriblant hendingar, planar og vedtak - som har vesentleg betydning for skolemiljøet. Råda og utvala har på førespurnad rett til å få framlagt dokumentasjon for det systematiske helse-, miljø- og tryggleiksarbeidet ved skolen.

Råda og utvala som er nemnde i første ledd, skal så tidleg som mogleg takast med i planlegginga og gjennomføringa av miljøtiltak ved den enkelte skolen, og har rett til å uttale seg og komme med framlegg i alle saker som har betydning for skolemiljøet.

Dersom skolen blir klar over tilhøve ved skolemiljøet som kan ha negativ verknad for helsa til elevane, skal elevane og dei føresette snarast mogleg varslast om det.

§ 9a-7 Straff

Med bøter eller fengsel i inntil 3 månader eller begge delar blir den straffa som forsettleg eller aktlaust bryt krava i dette kapitlet eller i forskrifter gitt i medhald av det.

Medverknad blir straffa på same måten.

§ 9a-8 Skolefritidsordninga

Føresegnene i dette kapitlet gjeld også for skolefritidsordning oppretta etter lova her.

§ 9a-9 Forskrifter

Departementet kan gi nærmare forskrifter om skolemiljøet til elevane.

II

Lova gjeld frå det tidspunktet Kongen fastset. Dei enkelte føresegnene i lova kan setjast i verk til ulik tid.

B.

I

Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag innen utgangen av mars 2003 om sammensetning og organisering av skolemiljøutvalg.

II

Stortinget ber Regjeringen innen utgangen av mars 2003 komme tilbake med forslag om et uavhengig offentlig tilsyn med sanksjonsmyndighet.

Oslo, i kirke-, utdannings- og forskningskomiteen, den 24. oktober 2002

Rolf Reikvam
leder

Lena Jensen
ordfører

Karita Bekkemellem Orheim
sekretær